

SSC - INFORMACIJE ZA NASTAVNIKE I STRUČNO- ADMINISTRATIVNO OSOBLJE SVEUČILIŠTA U RIJECI

Rijeka, srpanj 2016.

Sveučilišni savjetovanišni centar

Sveučilišni
Savjetovanišni
Centar

SADRŽAJ

1. Uvod	2
2. Sveučilišni savjetovanišni centar	3
2.1. Korisnici usluga SSC-a	5
3. Najčešći problemi studenata	6
4. Kako vam SSC može pomoći?	7
4.1. Smjernice za prilagodbu nastave/ispita	9
4.1.1. <i>Primjer studenta s mišićnom distrofijom</i>	10
4.1.2. <i>Primjer studenta s kroničnom bolesti</i>	11
4.2. Predavanja/radionice za nastavnike i stručno-administrativno osoblje..	12
4.3. Smjernice za postupanje sa studentima s psihološkim teškoćama	14
4.4. Organizacija aktivnosti za poticanje razvoja vještina kod studenata	15
5. Zaključak	17
6. Literatura	18
6.1. Korištena literatura	18
6.2. Dodatna literatura	20
7. Kontakti	21

1. Uvod

Biti nastavnik na fakultetu i raditi u nastavi podrazumijeva svakodnevni kontakt sa studentima kojima prenosite znanja i informacije, poučavate ih raznim vještinama te ih potičete na profesionalni rast i razvoj. Osim na nastavi susrećete se s njima na konzultacijama, nekima ste mentori, s nekima surađujete na zajedničkim projektima itd. Studente na upis studija najčešće motivira želja da jednoga dana budu akademski obrazovani građani i da zahvaljujući diplomi imaju bolji posao. Međutim, studiranje nije jednostavan posao, a doći do diplome nije uvijek lako. Studentski život podrazumijeva puno više od samog pohađanja nastave i učenja, polaganja kolokvija i ispita te prikupljanja ocjenskih i ECTS-bodova. Rezultati istraživanja *Eurostudent V* o socijalnim i ekonomskim uvjetima studentskog života u Hrvatskoj ukazuju na to da 14 % studenata ima neki oblik invaliditeta i/ili dugotrajne zdravstvene teškoće ili funkcionalna ograničenja (kronične bolesti, oštećenje vida i sluha, poremećaje učenja, psihičke poremećaje, teškoće pri kretanju, neke druge dugotrajne fizičke i/ili zdravstvene teškoće) koji ih ometaju tijekom studija. S druge strane, istraživanja potreba i problema studentske populacije ukazuju na to da se tijekom studiranja većina studenata susreće s prolaznim teškoćama povezanim s učenjem i studiranjem i/ili s različitim emocionalnim problemima, a pred njima su u tom periodu i brojni razvojni zadaci s kojima se moraju nositi. Svi pritisci, očekivanja, zadaci i životni problemi mogu u nekom trenutku i u većoj mjeri utjecati na studiranje. Studenti koji su u Eurostatovu istraživanju naveli da imaju teškoće u velikoj mjeri smatraju kako se na studiju uopće ne vodi računa o njihovim problemima.

Svakodnevni rad sa studentima povećava vjerojatnost da ste se već susretali s onima koji imaju određene probleme, pri čemu možda niste znali što treba napraviti i poduzeti. Ako i niste imali ova iskustva, gotovo je nemoguće da se tijekom svog rada nećete susresti s nekim problemima i teškoćama koje studenti imaju/doživljavaju, ali je moguće da ih nećete (znati) prepoznati. Rad u velikim grupama, preopterećenost radnim zadacima, nevoljkost studenata da ukažu na problem i sl. mogu uvelike doprinijeti tome. Međutim, određena osjetljivost nastavnika na probleme studenata i spremnost da ih se usmjeri na traženje pomoći može doprinijeti pravovremenom rješavanju problema studenata, kvalitetnijem i ugodnijem nastavnom procesu i povećanju uspješnosti studenata na studiju. Upravo povećanje uspješnosti studiranja na prvoj godini preddiplomskog studija jedan je od ciljeva Strategije Sveučilišta u Rijeci (cilj II a, zadatak 1).

Djelatnici Sveučilišnog savjetovanišnog centra (SSC) svakodnevno rade sa studentima koji se tijekom studija suočavaju s različitim problemima i teškoćama, a istraživanja i iskustva govore da onih kojima treba neki oblik pomoći ima puno više. Pogledajte i druge informacije i savjete za djelatnike koji su objavljeni s ciljem poboljšanja suradnje između sveučilišnih nastavnika i Savjetovaništa kojom bi mogli doprinjeti osiguravanju adekvatne i pravovremene podrške studentima koji pripadaju različitim ranjivim skupinama.

Ako imate bilo kakve dileme, prijedloge ili pitanja, slobodno nam se obratite!

2. Sveučilišni savjetovanišni centar

SVEUČILIŠNI SAVJETOVANIŠNI CENTAR (SSC) sastavnica je Sveučilišta u Rijeci koja studentima i djelatnicima riječkog Sveučilišta osigurava besplatnu stručnu podršku organizacijom aktivnosti osobnog i akademskog savjetovanja i usmjeravanja te pružanjem pomoći i podrške studentima s invaliditetom. Rad Centra započeo je pokretanjem Psihološkog savjetovaništa pri Filozofskom fakultetu 1998. godine s ciljem pružanja podrške svojim studentima. S vremenom su usluge počeli koristiti studenti cijelog Sveučilišta, što je 2010. godine i pravno regulirano. Tada Studentski savjetovanišni centar prerasta u Sveučilišni savjetovanišni centar u okviru kojeg danas djeluju Psihološko savjetovanište, Ured za studente s invaliditetom i Ured za karijere.

Psihološko savjetovanište pruža stručnu psihološku pomoć i podršku u postizanju akademskih uspjeha, povećanju efikasnosti studiranja i unaprijeđenju kvalitete života. Provode se sljedeće aktivnosti:

- individualni psihološki tretmani,
- grupni psihološki tretmani:
 - za pomoć studentima koji imaju problema u učenju i polaganju ispita,
 - za pomoć socijalno anksioznim studentima,
- izrada psihoedukativnih materijala o psihičkim problemima i teškoćama (depresija, anksioznost, fobije..),
- psihoedukativne radionice i predavanja,
- istraživanja potreba i problema studenata.

Ured za studente s invaliditetom djeluje od 2011. godine s ciljem osiguravanja uvjeta za kvalitetno i jednako dostupno obrazovanje sadašnjih i budućih studenata s invaliditetom. Aktivnosti Ureda su:

- informiranje sadašnjih i potencijalnih studenata s invaliditetom o pravima i mogućnostima potpore te posredovanje pri ostvarivanju prava,
- prikupljanje i obrada podataka o studentima s invaliditetom te izrada baze i *mailing liste* studenata,
- utvrđivanje potrebne podrške u prilagodbi akademskog okruženja studenata s invaliditetom,
- organizacija individualne pomoći i podrške angažiranjem studenata-asistentata,
- potpora u prilagodbi nastave i ispita sukladno vrsti invaliditeta,
- organizacija prijevoza za studente s tjelesnim invaliditetom u suradnji s Udrugom „Znam“,
- digitalizacija i prilagodba nastavne literature,
- posudba specijalizirane opreme,
- analiza pristupačnosti sastavnica te pružanje preporuke i pomoći za uklanjanje arhitektonskih barijera u suradnji sa studentima s invaliditetom,
- informiranje i senzibiliziranje akademske zajednice o posebnostima studiranja studenata s invaliditetom (tribine, predavanja, radionice...).

Ured za karijere osnovan je s ciljem poticanja razvoja vještina upravljanja karijerom i poduzetničkih kompetencija, povećanja zapošljivosti i konkurentnosti studenata na tržištu rada te povezivanja studenata i potencijalnih poslodavaca. Planirane aktivnosti Ureda za karijere će biti sljedeće:

- individualno i grupno savjetovanje,
- informativne aktivnosti - programi za susrete s poslodavcima, baze podataka poslodavaca i studenata, mogućnosti usavršavanja studenata,
- organizacija radionica, predavanja, tribina,
- provedba istraživanja.

2.1. KORISNICI USLUGA SSC-A

Pomoć i podršku Sveučilišnog savjetovanišnog centra traže studenti svih sastavnica riječkog Sveučilišta. Tijekom šestaesnogodišnjeg rada u individualno savjetovanje bilo je uključeno 1668 studenata, dok se u psihoedukativne aktivnosti uključilo nekoliko tisuća studenata i djelatnika.

Jeste li znali da se studenti u Psihološko savjetovanište SSC-a najčešće javljaju zbog:

- tjeskobe, straha, nervoze, brige, panike;
- potištenosti, osamljenosti, tuge;
- teškoća u učenju (problemi s odgađanjem, koncentracijom i pamćenjem, neadekvatne navike i/ili strategije učenja ...);
- loše organizacije vremena;
- nezadovoljavajućih odnosa s drugim ljudima;
- niskog samopoštovanja, osobne nesigurnosti;
- nezadovoljstva vlastitim izgledom, problema s hranjenjem; itd.

U Ured za studente s invaliditetom studenti se javljaju zbog:

- nedostatka informacija povezanih s načinima ostvarivanja prava i mogućnosti na osnovu invaliditeta i potrebe za posredovanjem u ostvarivanju prava;
- potrebe za vršnjačkom potporom (asistentom) za pomoć u: kretanju, praćenju nastave i pisanju, učenju, obavljanju administrativnih poslova tijekom studija;
- potrebe za prilagodbama u nastavi i ispitima;
- potrebe za digitaliziranom i prilagođenom literaturom;
- potrebe za specijaliziranim prijevozom;
- nedostatka specijalizirane opreme (malih prijenosnih računala i onih s ugrađenim programima za osobe s oštećenjem vida...).

Uredu za karijere studenti će se moći obratiti zbog:

- nedoumica što nakon završenog studija;
- potrebe za pripremom životopisa i molbe za posao;
- usavršavanja vještina traženja posla;

- pripreme za intervju za posao;
- informacija o različitim studijskim programima;
- lakšeg povezivanja s poslodavcima.

3. Najčešći problemi studenata

Većina studenata susreće se tijekom studiranja s prolaznim teškoćama povezanim s učenjem i studiranjem ili s različitim emocionalnim problemima. Ponekad su ti problemi međusobno povezani, odnosno akademski problemi mogu biti posljedica, a ponekad i uzrok emocionalnih i drugih problema. Psihički problemi često rezultiraju slabijim akademskim postignućima jer otežavaju koncentraciju i smanjuju motivaciju i kapacitet za rad i učenje te povećavaju osjećaje beznadnosti i bespomoćnosti. To može dodatno povećati osjećaje napetosti i nezadovoljstva sobom, a naposljetku dovesti do odustajanja od učenja, a ponekad čak i od studija.

Brojna sveučilišta u svijetu izvještavaju o zabrinjavajućoj učestalosti i porastu psiholoških problema kod studenata. Rezultati longitudinalnog istraživanja provedenog s reprezentativnim uzorkom studenata svih studija na riječkom Sveučilištu pokazuju da više od 50 % njih na prvoj godini studija doživljava blago, a 20 % umjereno izražene anksiozne simptome, dok 23 % studenata izražava značajne depresivne simptome, pri čemu 7 % njih navodi suicidalna razmišljanja.

Problemi studenata s invaliditetom

Usprkos prisutnim preprekama u studiranju osoba s invaliditetom u Hrvatskoj se u posljednjem desetljeću povećao broj ovih studenata u visokoškolskom obrazovanju, iako ne postoji precizna evidencija. Međutim, zastupljenost studenata s invaliditetom i dalje je neadekvatna i kreće se od 0,3% do 0,4 %.

Na velikom broju učilišta prepreke studentima s invaliditetom predstavljaju arhitektonske barijere, nedostupnost tehničke podrške, nepripremljenost nastavnog i nenastavnog osoblja za rad sa studentima s invaliditetom, nedostatak službi podrške, asistenata i financijskih sredstava u cilju podizanja kvalitete akademskog okruženja. Pored utvrđenih specifičnih poteškoća, istraživanja prilagodbe na studij pokazuju da se studenti s invaliditetom susreću s istim poteškoćama kao i njihove kolege bez invaliditeta s naglaskom da na emocionalnu i socijalnu prilagodbu značajno utječe

percepcija invaliditeta kao ometajućeg faktora. Svi relevantni dokumenti i literatura neosporno ističu značaj pružanja psihosocijalne podrške u jačanju emocionalnih kapaciteta studenata s invaliditetom zbog zahtjeva i ograničenja povezanih s invaliditetom.

4. Kako vam SSC može pomoći?

Neke teškoće i probleme studenata lako je uočiti i prepoznati, dok je neke nemoguće vidjeti, odnosno znate za njih samo ako vam student skrene pažnju na njih. Npr. ako na nastavi imate studenta koji se kreće uz pomoć invalidskih kolica, vjerojatno je svima jasno da će tom studentu u nekim situacijama trebati potpora pri kretanju. No čak i u slučaju vidljivog invaliditeta, kao u navedenom primjeru, nije lako znati kako pristupiti tom studentu ni što točno mu treba osigurati u kontekstu nastave s ciljem osiguravanja jednakih uvjeta za studiranje. Važno je znati i da svaki student ima diskrecijsko pravo NE deklarirati se kao student s invaliditetom, što je potrebno poštivati. Međutim, za ostvarivanje različitih prava u sustavu visokog obrazovanja nužno je da je taj podatak obznanjen.

Postoje i druge vrste problema i teškoća koje je još teže uočiti i prepoznati, a tada postoji i veća vjerojatnost neadekvatnog reagiranja ili nereagiranja. Neki studenti iskazuju ponašanja i simptome koji se mogu protumačiti kao lijenost, neodgovornost ili neznanje, a u pozadini mogu biti obiteljski problemi, depresivnost, financijske teškoće, studiranje uz rad i sl. Psihološki problemi i teškoće još uvijek nose određenu stigmatu u društvu, pa se o anksioznosti, depresivnosti i nekim ozbiljnijim psihičkim bolestima ne zna dovoljno da bismo ih mogli prepoznati.

Neki vam se studenti možda obraćaju s molbama za prilagodbe i ustupke, a vama je teško procijeniti koji su zahtjevi opravdani, a kada student zapravo pokušava izbjeći obaveze propisane izvedbenim planom kolegija.

Obratite nam se ako na studiju imate:

- studenta kod kojeg uočavate velike/nagle promjene u ponašanju i funkcioniranju na nastavi i ispitima
- studenta koji pokazuje znakove izrazite treme prilikom izlaganja seminara i/ili polaganja ispita
- studenta koji vam se obraća s nekim zahtjevima za prilagodbe ili ustupke na nastavi ili prilikom polaganja ispita

- studenta s tjelesnim invaliditetom (cerebralnom paralizom, mišićnom distrofijom, multiplom sklerozom ili sl.)
- studenta s oštećenjem vida ili sluha
- studenta koji boluje od neke kronične bolesti (tumori, dijabetes, epilepsija, Chronova bolest ili sl.) koja ga sprečava u izvršavanju nastavnih obaveza
- studenta koji ima nedovoljno razvijene strategije učenja, organizacije vremena i sl.
- studenta koji ima teškoća u čitanju (problem tečnog i točnog čitanja, nelagoda pri čitanju na glas i sl.) ili pisanju (izostavljanje slova ili dijelova riječi, teško čitljiv rukopis, mnogo pravopisnih pogrešaka i sl.)
- studenta S ADHD-om, odnosno studenta kod kojeg se uočavaju: problemi s koncentracijom i usmjeravanjem/održavanjem pažnje (npr. kod slušanja drugih ili prilikom čitanja); upadanje u riječ ili govorenje u isto vrijeme kad i netko drugi, kronično kašnjenje, teškoće s ponašanjem na socijalno prihvatljiv način i sl.
- studenta koji dolazi na nastavu pod utjecajem alkohola ili droga

Osim toga, javite nam se kada se pitate:

- Koji su razumni načini prilagodbe ispita i izvršavanja nastavnih obaveza studentima koji imaju neku vrstu invaliditeta ili psiholoških teškoća, a da se ne kompromitiraju definirani ishodi učenja?
- Što učiniti kada vam se javi student s kroničnom bolesti i traži produljenje pismenog ispita ili toleriranje izostanka s nastave?
- Kako studentima koji imaju neku vrstu motoričkog oštećenja osigurati pomoć u kretanju, praćenju nastave i polaganju ispita?
- Što je sve potrebno osigurati slabovidnom ili slijepom studentu kako bi mogao pratiti nastavu i polagati ispite?
- Kako komunicirati sa studentima koji imaju različite vrste teškoća i kako im osigurati potrebnu podršku?
- Kako pomoći studentu za kojeg vjerujete da nauči gradivo, ali jednostavno na ispitima blokira i postiže slab(iji) uspjeh?
- Kako se postaviti prema studentu za kojeg znate da ima osobne probleme koji utječu na njegovo izvršavanje obaveza na kolegiju?
- Kako pristupiti studentu koji odskače svojim ponašanjima na nastavi ili čija ponašanja ometaju proces nastave?

- Može li se organizirati radionica ili predavanje za studente kod kojih uočavate neke probleme u akademskom funkcioniranju, kao što su trema prilikom polaganja ispita ili izlaganja seminara, loša organizacija vremena, nedovoljno razvijene strategije učenja i sl.
- Kako studente poučiti pravilnim načinima komunikacije i ponašanja u akademskom okruženju?
- Može li se organizirati neka informativno-edukativna aktivnost za nastavnike o provedbi razumne prilagodbe nastavnog procesa studentima s invaliditetom?
-

Strategija riječkog Sveučilišta 2014 – 2020 navodi, između ostalih, ciljeve povećanja uspješnosti studiranja te povećanje indeksa zadovoljstva studenata, a suradnja nastavnog osoblja i SSC-a može doprinijeti ostvarenju tih ciljeva. Kako bi bili ilustrativniji, u nastavku možete pronaći primjere za neke od razloga zbog kojih nam se možete obratiti:

- Želite da SSC provede neku radionicu ili predavanje za vaše studente ili djelatnike;
- Treba vam savjet u vezi prilagodbe nastave i/ili ispita za studenta s invaliditetom;
- Imate studenta s psihološkim problemima i ne znate što napraviti.

Svaki primjer sadrži kratak opis problema, odnosno znakova za njegovo prepoznavanje, uputu što možete napraviti u tom slučaju te osvrt na potencijalnu dobit za studenta i za nastavnika.

4.1. SMJERNICE ZA PRILAGODBU NASTAVE/ISPITA

Promicanje individualiziranog pristupa u nastavi podrazumijeva skup prilagodbi, prije svega nastavnih metoda i tehnika, konkretnom studentu s invaliditetom bez kompromitiranja definiranih akademskih standarda. Pružanje razumne prilagodbe i kompenzacijskih mjera često se pogrešno povezuje sa snižavanjem akademskih standarda i kvalitete nastave. Obveza je nastavnika omogućiti svim svojim studentima stjecanje jednakih ishoda učenja na način da se studenti s invaliditetom ne oslobađaju od izvođenja određenih aktivnosti, već da se pronađu kreativni načini kojima će studenti usprkos svojim poteškoćama ispuniti zahtjeve pojedinih kolegija.

S ciljem provedbe razumne prilagodbe nastave/ispita prema individualnim potrebama studenata s invaliditetom u okviru rada Ureda za studente s invaliditetom izdaju se preporuke za individualizirano prilagođen način polaganja ispita i nastave tijekom studija. Prilagodba ispitne i nastavne tehnologije

može se odnositi na korištenje posebnih pomagala, prilagođene materijale, produljeno vrijeme za polaganje ispita i slične oblike prilagodbe sukladno vrsti invaliditeta.

Ukoliko trebate savjet u vezi prilagodbe nastave/ispita nekom studentu s invaliditetom ili vam se obrati student s medicinskim nalazima i zamolbom za određene prilagodbe (zamjena pismenog ispita usmenim, produljeno vrijeme za pisanje ispita i sl.), obratite se Uredu za studente s invaliditetom koji u suradnji sa stručnjacima različitih profila može (1) izdati preporuku za razumnu prilagodbu nastave/ispita sukladno invaliditetu studenta i/ili (2) organizirati informativno predavanje ili radionicu za nastavnike o načinima prilagodbe.

U okviru Tempus projekta „EduQuality“ izdana je zbirka priručnika „Studenti s invaliditetom“ s ciljem informiranja, educiranja i senzibiliziranja sveučilišnih nastavnika, stručnog i administrativnog osoblja na rektoratima, fakultetima i akademijama o specifičnim potrebama studenata s invaliditetom u sustavu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Priručnici se odnose se na razne smjernice o mogućnostima prilagodbe akademskog okruženja studentima s invaliditetom, a možete ih u cjelosti preuzeti na internetskim stranicama SSC-a. Tiskani priručnici dostupni su u knjižnicama svih sastavnica Sveučilišta u Rijeci, a svoj primjerak možete preuzeti u SSC-u.

U nastavku su navedena dva primjera prilagodbe nastave i ispita s ciljem isticanja razlike u slučajevima vidljive i nevidljive vrste invaliditeta.

■ 4.1.1. Primjer studenta s mišićnom distrofijom

Studenti koji imaju mišićnu distrofiju kreću se uz pomoć invalidskih kolica, pa je u tom slučaju lakše prepoznavanje teškoće studenta.

Što (možete) napraviti?

Ako primijetite da na nastavi ili kolegiju imate studenta s mišićnom distrofijom, možete kontaktirati Ured za studente s invaliditetom ili možete samog studenta potaknuti da se javi u Ured s ciljem utvrđivanja potrebnih prilagodbi. Ured izdaje preporuku za razumnu prilagodbu nastave/ispita za svaki pojedini kolegij prema individualnim potrebama navedenog studenta na zahtjev studenta i/ili vas, nastavnika. Preporuka se upućuje nastavniku/pročelniku Odsjeka/Odjela i koordinadoru za studente s invaliditetom na sastavnici. Pored preporuke Ured može studentu osigurati i neke druge oblike potpore i

pomoći kao što su, primjerice, osiguravanje asistenta za pomoć u kretanju i obavljanju administrativnih procedura na studiju te u nastavi, posudba informatičke opreme i sl.

Što može biti korisno za studenta?

Studenti s invaliditetom u pravilu su tijekom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja imali neke prilagodbe koje se ne nastavljaju automatski u visokoškolskom sustavu. Student će korištenjem usluga Ureda osigurati nastavak provedbe potrebnih prilagodbi koje će im omogućiti iskazivanje znanja i vještina u skladu s mogućnostima te definiranim ishodima učenja kolegija. Studentu će biti lakše pristupiti ispitu kada su prilagodbe unaprijed dogovorene čime se izbjegavaju i potencijalno neugodne situacije da student sam traži prilagodbe od svakog pojedinog nastavnika.

Što može biti korisno za nastavnika?

Nastavnici će od Ureda dobiti smjernice za prilagođavanje ispita i nastave u skladu s mogućnostima i potrebama navedenog studenta, čime će se razriješiti moguće dileme nastavnika zadire li ispunjavanje studentovih zahtjeva u nepoštivanje definiranih ishoda učenja. U Uredu možete dobiti informacije o utjecaju određenog zdravstvenog stanja i invaliditeta na proces studiranja, što vam može olakšati proces donošenja odluka vezanih uz tog studenta.

■ 4.1.2. Primjer studenta s kroničnom bolesti

Kako prepoznati problem?

Student s kroničnom bolesti može vam se javiti zbog različitih zahtjeva povezanih samo s pohađanjem nastave ili zbog problema koje ima s ispunjavanjem zahtjeva kolegija zbog/tijekom procesa liječenja. Neki studenti mogu imati potrebu za ustajanjem ili mijenjanjem pozicije sjedenja tijekom predavanja, a neki uslijed pogoršanja zdravstvenog stanja ne mogu uopće prisustovati nastavi zbog obveznih liječničkih pregleda, hospitalizacije i sl. Osim simptoma koji se javljaju kao dio neke bolesti, tegobe kao što su pospanost, nesаница, umor, vrtoglavica, radzražljivost, smetnje koncentracije i pažnje, motoričke smetnje itd., mogu uzrokovati i lijekovi. Iz svega navedenog vidljivo je da kronična bolest itekako može utjecati na sposobnost funkcioniranja u akademskom okruženju.

Što (možete) napraviti?

Ako u studijskoj grupi imate studenta s kroničnom bolesti možete ga uputiti u Ured za studente s invaliditetom, kako bi se utvrdila potrebna podrška i vrste razumne prilagodbe prema individualnim potrebama studenta.

Što može biti korisno za studenta?

Najveći je broj studenata s kroničnom bolesti do dolaska na studij imao određene prilagodbe tijekom dotadašnjeg školovanja, stoga im treba dati priliku da istaknu ranija iskustva i iskažu potrebe za prilagodbama. Smjernice koje izdaje Ured za studente s invaliditetom smanjuju neugodnosti koje student može doživjeti zbog pojedinačnih molbi za ustupke ili zbog specifičnih ponašanja koja su posljedica zdravstvenog stanja (primjerice izlazak iz učionice za vrijeme predavanja zbog davanja inzulina ili konzumacije hrane i sl.).

Što može biti korisno za nastavnika?

Uz preporuku Ureda i informiranje o bolesti, možda ćete biti spremniji adekvatnije reagirati u slučaju pojave simptoma bolesti ili pogoršanja zdravstvenog stanja studenta za vrijeme nastave. Također, dobit ćete jasne smjernice prilagodbe nastave i ispita prema individualnim potrebama studenta u skladu s ishodima učenja kolegija.

4.2. Predavanja/radionice za nastavnike i stručno-administrativno osoblje

Predavanja i radionice na temu određene vrste invaliditeta mogu se organizirati s ciljem informiranja, educiranja i senzibiliziranja članova akademske zajednice o posebnostima studiranja studenata s invaliditetom. Do sada su se u okviru Ureda održale psihoedukativne aktivnosti na teme podrške studentima s disleksijom, mogućnostima i načinima prilagodbe akademskog okruženja studentima s tjelesnim invaliditetom, kroničnih bolesti, specifičnih teškoća učenja, iskustava studiranja s invaliditetom, asistivnoj tehnologiji, protokolima postupanja kod dijabetesa itd.

Ako u svojoj studijskoj grupi imate studenta s invaliditetom, SSC može organizirati radionicu ili predavanje za nastavno i/ili administrativno osoblje ovisno o vrsti invaliditeta studenta.

Kako prepoznati problem?

Možda ste se ili ćete se naći u situaciji da imate studenta s invaliditetom ili psihološkim teškoćama, a niste dovoljno informirani o prirodi problema te primjećujete kod sebe znakove nesigurnosti i pitanja kao što su: kako pristupiti tom studentu, komunicirati s njim, kako mu pomoći i sl. Za lakše prepoznavanje studenata s invaliditetom pogledajte primjere iz preporuka za prilagodbu nastave/ispita i za psihološke teškoće.

Što (možete) napraviti?

Ako u svojoj grupi imate studenta s invaliditetom, Ured može za nastavno osoblje organizirati predavanja ili radionice na temu određene vrste invaliditeta u suradnji s različitim stručnjacima (primjerice liječnicima sveučilišne medicine Nastavnog zavoda za javno zdravstvo, edukacijskim rehabilitatorima, psiholozima i sl.). Dosadašnja iskustva ukazuju da je provedba ovakvih edukacija iznimno korisna i potrebna, te da je veća posjećenost ako se organiziraju na zahtjev nastavnika i prema potrebi sastavnice. Pošaljite nam *e-mail* ili nas nazovite kako bismo dogovorili detalje.

Što može biti korisno za studenta?

Studentima je važno da nastavnici budu upoznati sa specifičnostima njihova zdravstvenog stanja/invaliditeta kako bi znali razumno prilagoditi nastavu/ispite i adekvatno reagirati u situacijama pojave simptoma bolesti tijekom nastave (npr. epileptički napad). Studentu se na ovaj način omogućuje funkcioniranje u sigurnom okruženju.

Što može biti korisno za nastavnika?

Uz informiranje o specifičnostima invaliditeta/zdravstvenog stanja studenta, možda ćete biti spremniji komunicirati sa primjerice studentom s oštećenjem vida, prilagoditi nastavu/ispite prema individualnim potrebama studenta i u skladu s ishodom učenja vašega kolegija. Ujedno ćete znati kako reagirati ako se tijekom nastave pojave neki simptomi bolesti.

4.3. Smjernice za postupanje sa studentima s psihološkim teškoćama

U svom svakodnevnom kontaktu sa studentima možda ćete primijetiti da neki studenti imaju određenih psiholoških problema, a ponekad će vam se studenti sami obratiti za pomoć.

Kako prepoznati problem?

S obzirom na to da postoje razni psihološki problemi koji se manifestiraju na različite načine, ponekad ih je teško prepoznati. Najlakše je primijetiti one studente kod kojih se uočavaju iznenadne promjene u ponašanju. Može se raditi o mirnom i tihom studentu koji je odjednom postao glasniji i ekspresivniji, npr. šalje vam mailove neprimjerenih sadržaja, ometa nastavu, ne poštuje granice itd. S druge strane, možda imate studenta koji je npr. uvijek bio marljiv i savjestan, a odjednom ga nema na nastavi, kasni s predajom zadaća, na ispitima i kolokvijima podbacuje... Možda vam se čini da se ne biste trebali uplitati ili se pitate prelazi li to granice vaše uloge nastavnika, međutim prepoznavanje problema studenata i upućivanje na traženje pomoći još je jedan način kojim doprinosite njegovoj uspješnosti.

U okviru Tempus projekta „EduQuality“ izdana je zbirka priručnika „Studenti s invaliditetom“ s ciljem informiranja, educiranja i senzibiliziranja sveučilišnih nastavnika, stručnog i administrativnog osoblja na rektoratima, fakultetima i akademijama o specifičnim potrebama studenata s invaliditetom u sustavu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Priručnici se odnose na razne smjernice o mogućnostima prilagodbe akademskog okruženja studentima s invaliditetom, a možete ih u cjelosti preuzeti na internetskim stranicama SSC-a. Tiskani priručnici dostupni su u knjižnicama svih sastavnica Sveučilišta u Rijeci, a svoj primjerak možete preuzeti u SSC-u.

Što (možete) napraviti?

Najbolje bi bilo porazgovarati sa studentom nasamo, možda ga pozvati na konzultacije u vezi s nekim zadatkom i onda mu izraziti svoju zabrinutost koju ćete potkrijepiti znakovima na temelju kojih ste zaključili da se nešto događa s njim. Ne trebate preuzeti ulogu psihologa niti tražiti od studenta da vam pojašnjava svoje probleme. Možete ga poučiti da je normalno da studenti ponekad naiđu na probleme i prepreke u postizanju uspjeha na studiju, da je uobičajeno da ih privatni problemi mogu omesti u akademskom funkcioniranju i da je onda preporučljivo potražiti stručnu pomoć. Kad nekoga boli zub, ide zubaru; kad se pokvari auto, zove se mehaničar; a kad student ima problema, može se obratiti psihologu. Dobro bi bilo imati letak SSC-a koji ćete uručiti studentu ili ga samo uputiti da informacije

potraži na internetskoj stranici Centra (www.ssc.uniri.hr) ili na nekim drugim mjestima koja pružaju psihološku pomoć. Možete ga ohrabriti time da znate da se u SSC obraćaju studenti sa svih fakulteta i u vezi s različitim problemima te da potražiti pomoć nije znak slabosti, nego zrelosti. Osim toga, možete naglasiti da su sve usluge besplatne.

Važno je napomenuti da vaša uloga može biti prenijeti studentu informaciju o Psihološkom savjetovalištu i potaknuti ga da se javi u SSC, a hoće li on poduzeti nešto ili ne, to je njegova odgovornost. Ako niste sigurni kako pristupiti studentu, slobodno nam se obratite telefonom ili *e-mailom* pa ćemo zajednički pokušati pronaći rješenje. Ne postoji univerzalni recept koji bi vrijedio za svih, ali zato možemo pokušati procijeniti koji bi bio najbolji pristup svakom pojedinom studentu.

Što može biti korisno za studenta?

Iskustva pokazuju da studenti koji se uključe u individualno ili grupno savjetovanje uglavnom doživljavaju poboljšanje u funkcioniranju i smanjivanje neželjenih simptoma. Evaluacija individualnih tretmana u SSC-u pokazuje da nakon tretmana studenti u prosjeku izražavaju nižu anksioznost, nižu depresivnost i bolje opće funkcioniranje, a čak 86 % svih studenata koji završe tretman doživljava značajno poboljšanje ili oporavak.

Što može biti korisno za nastavnika?

Studenti koji rješavaju svoje osobne probleme povećavaju kapacitete za učenje i polaganje ispita, čime se doprinosi njihovoj uspješnosti na studiju. Istraživanja u pravilu potvrđuju pozitivne efekte osobnog savjetovanja studenata na ustrajanje na studiju, kao i na akademsko funkcioniranje općenito.

4.4. Organizacija aktivnosti za poticanje razvoja vještina kod studenata

Radionice i predavanja mogu se organizirati na razne teme s ciljem poticanja razvoja i uvježbavanja specifičnih akademskih i životnih vještina, što može rezultirati povećanjem uspjeha studenata na studiju i skraćivanjem trajanja studiranja. Do sada su se provodile radionice i predavanja na teme kao što su: organizacija vremena, asertivnost, strategije rješavanja problema, mentalne mape, tehnike aktivnog učenja, ispitna anksioznost, kvalitetno javno izlaganje, prilagodba bruceša, slika tijela itd.

Kad god primijetite neki problem kod više studenata ili nešto što se generacijski ponavlja, možete u suradnji sa SSC-om organizirati radionicu ili predavanje na tu temu. U nastavku je naveden primjer za problem straha od javnog nastupa kojeg možete prepoznati kod svojih studenata.

Kako prepoznati problem?

Studenti koji doživljavaju pojačanu tremu ili strah od ispita obično postižu rezultate lošije nego što biste očekivali, dok neki od njih ispite i ne prijavljuju ili ih odjavljuju u zadnji tren jer čekaju da savršeno nauče. Oni koji pristupe ispitu ponekad imaju poteškoća u formulaciji rečenica, brkaju nazive i pojmove ili možda samo šute i na taj način odaju dojam da nisu (dovoljno) naučili. Nažalost, nerijetko znaju odgovore na pitanja čim izađu iz ispitne situacije. Za neke vam se možda čini da znaju puno više nego što pokažu, ali s tom skupinom studenata je čak i lakše, jer ćete im postavljati potpitanja ili ih pokušati opustiti i pomoći da pokažu ono što znaju.

Studenti s problemom ispitne anksioznosti najčešće vas neće moliti za ustupke niti će pregovarati oko ocjena. Oni su obično tihi na nastavi, samozatajni, poslušni i izbjegavaju rasprave, ne postavljaju pitanja i najčešće kratko odgovaraju na postavljena pitanja.

Što (možete) napraviti?

Ako primijetite ovaj problem kod više studenata, Psihološko savjetovište može organizirati predavanje ili radionicu na temu ispitne anksioznosti u prostorima SSC-a ili na bilo kojoj sastavnici Sveučilišta u Rijeci. Pošaljite *e-mail* ili nas nazovite kako bismo dogovorili detalje.

Što može biti korisno za studenta?

Pohađanjem radionice/predavanja studenti dobivaju priliku unaprijediti svoje vještine izlaganja, što može doprinijeti smanjivanju straha od ispita, a posljedično i poboljšanju uspjeha na ispitu. Neki studenti mogu se osnažiti za izlaganje seminara ili aktivno sudjelovanje na nastavi. Nekima je za rješavanje problema dovoljna kratka edukacija o problemu te dobivanje savjeta i preporuka o tome kako si mogu pomoći. Onima koji na predavanju/radionici prepoznaju da imaju ozbiljniji problem najčešće bude lakše uspostaviti kontakt s nama i uključiti se u psihološko savjetovanje.

Što može biti korisno za nastavnika?

Djelatnici SSC-a mogu vam pomoći u prepoznavanju znakova anksioznosti kod studenata kako biste tijekom ispita mogli lakše razlikovati studente s visokom anksioznosti od onih koji nisu naučili gradivo. Možda će to utjecati na vaš pristup pojedinom studentu ili smanjiti vaše nezadovoljstvo studentima koji ostavljaju dojam nepripremljenosti za ispite ili koji naizgled neodgovorno prijavljuju i odjavljuju ispite, pri čemu u pozadini može biti problem ispitne anksioznosti. Istraživanja pokazuju da rad na suočavanju s problemom socijalne anksioznosti poboljšava funkcioniranje studenata u različitim situacijama, pa tako i u onima koje se odnose na studiranje. Možda će to doprinijeti većoj uspješnosti studenata na vašem kolegiju, bilo u povećanju prolaznosti ili boljim ocjenama koje studenti postižu na ispitima. Lijepo je pomoći mladim ljudima da ostvaruju svoje potencijale.

5. Zaključak

Nadamo se da su navedene informacije i primjeri ilustrirali što SSC radi i koja je njegova uloga u postizanju uspjeha studenata riječkog Sveučilišta. Kako bi studenti pravovremeno došli do potrebne podrške i pomoći, važno je da surađujemo s vama, nastavnicima, koji ste svakodnevno u neposrednom kontaktu s njima. Ako imate bilo kakve dileme, prijedloge ili pitanja, slobodno nam se obratite!

6. Literatura

6.1. Korištena literatura

Bošković, S., Ilić Stošović, D., Skočić-Mihić, S. (*u tisku*). Prilagodba na studij s obzirom na neka obilježja studenata s invaliditetom. *Revija za socijalnu politiku*. (1330-2965)

Bošković, S. i Rinčić, I. (2014). Visoko obrazovanje studenata s invaliditetom u Hrvatskoj. *Ljetopis socijanog rada*, 21(3), 485-509.

Choi, K. H., Buskey, W. i Johnson, B. (2010). Evaluation of counseling outcomes at a university counseling center: The impact of clinically significant change on problem resolution and academic functioning. *Journal of Counseling Psychology*, 57, 297–303.

Ćirić, J., Divjak, B., Doolan, K., Farnell, T. i Jedriško, D. (2013). *Osiguravanje minimalnih standarda pristupačnosti visokog obrazovanja za studente s invaliditetom u Republici Hrvatskoj: prijedlog nacionalnog dokumenta*.

Dokument preuzet 20. srpnja na internetskoj stranici:

http://www.unizg.hr/uredssi/images/datoteke/nacionalni_dokument.pdf

Fajdetić, A., Farnell, T., Jokić-Begić, N., Miholić, D., Pribanić, Lj., Sekušak-Galešev, S. (2012). *Opće smjernice*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

Jakovčić, I., Živčić-Bećirević, I. i Birovljević, G. (2015). Učinkovitost psihološkog savjetovanja studenata riječkog Sveučilišta. *Psihologijske teme*, 24(3), 495-516.

Jokić-Begić, N., Jureša, V., Živčić-Bećirević, I., Čuržik, D., Drusany, D., Musil, V. (2015). *Smjernice postupanja za studente sa psihičkim smetnjama i kroničnim bolestima u okviru akademskog okruženja*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom (2012). *Izvešće o radu Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2012 godinu*. Preuzeto 20. srpnja 2016. s internetske stranice

http://www.posi.hr/index.php?option=com_joomdoc&task=cat_view&gid=55&Itemid=98

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom (2013). *Izvešće o radu Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2013 godinu*. Preuzeto 20. srpnja 2016. s internetske stranice

http://www.posi.hr/index.php?option=com_joomdoc&task=cat_view&gid=55&Itemid=98

Sharkin, B.S. (2004). College counseling and student retention: Research findings and implications for counseling centers. *Journal of College Counseling*, 7, 99-108.

Sremec-Nebić, T., Živčić-Bećirević, I. i Jakovčić, I. (2008, svibanj). *Psihološki problemi studenata riječkog Sveučilišta*. Rad prezentiran na skupu Dani psihologije u Zadru, Zadar.

Stančić, Z., Kiš-Glavaš, L., Urbanc, K., Laklija, M., Milić Babić, M. i Branica, V. (2014). *Multidimenzionalna analiza socijalne uključenosti djece s teškoćama i studenata s invaliditetom u obrazovnom procesu*. Zagreb: Hrvatski savez gluhoslijepih osoba Dodir

Sušanj Z. (ur.) (2014). *Strategija Sveučilišta u Rijeci 2014-2020*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci

Šćukanec, N., Sinković, M., Bilić, R., Doolan, K., Cvitan, M. (2015). *Socijalni i ekonomski uvjeti studentskog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT V za Hrvatsku za 2014*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.

Turner, A.L. i Berry, T.R. (2000). Counseling center contributions to student retention and graduation: A longitudinal assessment. *Journal of College Student Development*, 6, 627-636.

Živčić-Bećirević, I. i Jakovčić, I. (2013). *Sveučilišni savjetovanišni centar - Psihološko savjetovanište: Naših prvih 15*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci.

Živčić-Bećirević, I., Smojver-Ažić, S., Martinac-Dorčić, T., Juretić, J. i Jakovčić, I. (2009, lipanj). *Zastupljenost psiholoških simptoma kod studenata riječkog Sveučilišta*. Rad prezentiran na Kongresu primjenjene psihologije, Opatija.

6.2. Dodatna literatura

U okviru Tempus-projekta "Education for Equal opportunities at Croatian Universities – EduQuality" izdana je zbirka priručnika „Studenti s invaliditetom“ s ciljem informiranja, educiranja i senzibiliziranja sveučilišnih nastavnika, stručnog i administrativnog osoblja na rektoratima, fakultetima i akademijama o specifičnim potrebama studenata s invaliditetom u sustavu visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Izrađeno je 8 priručnika:

1. *Opće smjernice*, urednica Lelia Kiš-Glavaš
2. *Prostorna pristupačnost*, urednica Elizabeta Haničar
3. *Pristup informacijama i uslugama*, urednica Mirjana Zubak
4. *Izvođenje nastave i ishodi učenja*, urednice Anita Vulić-Prtorić, Valentina Kranželić i Andrea Fajdetić
5. *Mentorstvo i konzultacije*, urednice Valentina Novak, Maja Petković i Larisa Buhin Lončar
6. *Međunarodna mobilnost studenata*, urednica Martina Ferić Šlehan
7. *Slobodno vrijeme*, urednik Damir Miholić
8. *Psihosocijalne potrebe studenata*, urednica Nataša Jokić-Begić

U sklopu IPA-projekta *Unapređivanje kvalitete studiranja za skupine studenata u nepovoljnom položaju kroz usluge studentskih savjetovanišnih službi – „StuDiSupport“* izrađene su „Smjernice postupanja za studente sa psihičkim smetnjama i kroničnim bolestima u okviru akademskog okruženja“. Cilj ovog dokumenta je pridonijeti razvoju pristupačnosti i osiguravanju jednakih mogućnosti u sustavu visokog obrazovanja za studente sa psihičkim smetnjama i kroničnim bolestima.

Priručnike možete u cjelosti preuzeti na internetskim stranicama SSC-a, a tiskani primjerci dostupni su u knjižnicama svih sastavnica Sveučilišta u Rijeci. Svoj primjerak možete preuzeti u SSC-u.

7. Kontakti

SVEUČILIŠNI SAVJETOVALIŠNI CENTAR SVEUČILIŠTA U RIJECI

Adresa: Sveučilišni kampus na Trsatu,
Zgrada Građevinskog fakulteta u Rijeci
Radmile Matejčić 3, Rijeka

Radno vrijeme: radnim danom od 8:30 do 16:30 sati

Psihološko savjetovalište:

E-mail: ssc@ssc.uniri.hr

Telefon: 051/265-841

Ured za studente s invaliditetom:

E-mail: uredssi@uniri.hr

Telefon: 051/265-844

Ured za karijere:

E-mail: karijere@uniri.hr

Telefon: 051/584-757